

TÖÖVÕIME HINDAMISEST JA PUUDE RASKUSASTME TUVASTAMISEST NÕUSTAMISTEENUSE PÕHJAL

KRISTI REKAND

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA

TÖÖVÕIME HINDAMINE

Eesmärk on **pikaajalise tervisekahjustuse** tõttu vähenenud töövõimega isikute **töötamise ja töölesaamise toetamine** ning neile seaduses sätestatud tingimustel ja ulatuses **sissetuleku tagamine**

koosneb viiest sammust:

- arstivisiit (viimase 6 kuu jooksul enne taotluse esitamist)
- töövõime hindamise taotluse esitamine (e-töötukassas, elektrooniliselt, töötukassas kohapeal, paber kandjal)
- eksperdiarvamuse koostamine (taotluses kirjeldatud piirangutele meditsiinilise kinnituse leidmine tervise infosüsteemist + päringud)
- töövõime hindamise ulatuse otsustamine (töövõime ei ole vähenenud, töövõime on osaline või puuduv)
- töövõimetoetuse maksmine

TÖÖVÕIME HINDAMINE

Enamasti kirjalik ehk dokumendipõhine menetlus

Visiidipõhine menetlus

Põhineb eksperthinnangul

Taotluses isiku poolt toodud asjaolude olulisus

Tervise infosüsteemis olevate andmete kaal ja olulisus

Arvestatakse kompenseeritustravimitega/abivahenditega/teenustega kompenseeritust

erijuhtum – juhtum, mille korral valdkondade kaupa tegutsemisvõimet hinnates on piirangud vähe väljendunud või ei vasta osalise või puuduva töövõime kriteeriumitele, kuid isiku töötamine on terviseseisundi tõttu osaliselt või täielikult takistatud.

TÖÖVÕIME HINDAMINE

Töövõimeline- töötamine ei ole isiku terviseseisundist tulenevatel põhjustel takistatud.

Osaline töövõime- isiku töötamine on terviseseisundi ja sellest tulenevate piirangute tõttu osaliselt takistatud.

Puuduv töövõime- isik ei ole terviseseisundi ja sellest tulenevate piirangute tõttu võimeline töötama.

Otsus 30 tööpäeva jooksul nõuetekohase taotluse esitamisest.

Vähenenud töövõime tuvastatakse kuni 5 aastaks, kuid mitte kauemaks kui vanaduspensionieani.

Otsuse tegemise tähtaja pikendamine mõjuval põhjusel (tervise infosüsteemis andmed puuduvad või vastuolulised, visiidipõhise hindamise teostamise vajadus).

PUUDE RASKUSASTME TUVASTAMINE

Eesmärk on puuetega inimeste **iseseisva toimetuleku, sotsiaalse integratsiooni ja võrdsete võimaluste toetamine** ning õppimise ja töötamise soodustamine puudest tingitud lisakulude osalise hüvitamise kaudu

Tööealistel isikutel lähtutakse puude raskusastme tuvastamisel raskustest, piirangutest või takistustest **ühiskonnaelus osalemisel**, mille põhjuseks on pikaajalised funktsioonipiirangud (pikaajaline väljakujunenud, raskesti tagasipööratav või pöördumatu seisund), mida ei saa kõrvaldada või oluliselt leevendada ravi või ravimitega

Töövõime hindamisel hinnatakse soorituspiiranguid, mis taotlejal võivad esineda töötamisel tavatingimustes st ajalise surve, füüsilise koormuse ja võimaliku psühhoemotsionaalse pingete tingimustes. Puude raskusastme hindamisel hinnatakse püsiva iseloomuga osalus- ja soorituspiirangute esinemist, mille tõttu inimene vajab mõne põhitegevuse juures püsivalt teise inimese abi või abivahendeid (mis ei kompenseeri piiranguid piisavalt) ning mille tõttu tema iseseisev hakkamasaamine ühiskonnaelus on püsivalt raskendatud või piiratud

PUUDE RASKUSASTME TUVASTAMINE

Puude raskusastme tuvastamisel võetakse arvesse järgmist:

- 1) terviseseisund;
- 2) tegevusvõime;
- 3) kõrvalabi, juhendamise ja järelevalve vajadus, mis on suurem inimese eakohasest abivajadusest;
- 4) kõrvalabi ja juhendamise vajadus, mis esineb inimesel tehniliste abivahendite kasutamisele vaatamata;
- 5) elukeskkond;
- 6) rehabilitatsiooniplaani olemasolu korral selles ettenähtud tegevused.

PUUDE RASKUSASTME TUVASTAMINE

16-aastasel kuni vanaduspensioniealisel inimesel tuvastatakse lähtuvalt **igapäevastest tegutsemis- ja ühiskonnaelus osalemise piirangutest** sügava, raske või keskmise raskusastmega puue.

1) sügav puue on inimesel, kellel igapäevane tegutsemine või ühiskonnaelus osamine on täielikult takistatud

2) raske puue on inimesel, kellel igapäevane tegutsemine või ühiskonnaelus osamine on piiratud

3) keskmine puue on inimesel, kellel igapäevases tegutsemises või ühiskonnaelus osalemises esineb raskusi

PUUDE RASKUSASTME TUVASTAMINE

Puude raskusastme tuvastab Sotsiaalkindlustusamet, **kaasates vajaduse korral** arstiõppe läbinud isikuid

Ühistaotluse korral kasuataks puude raskusastme tuvastamiseks töövõime hindamise käigus koostatud eksperdiarvamust ja töövõime hindamise otsust

Erijuhtum- juhtum, mille korral valdkondade kaupa tegutsemisvõimet hinnates on töörealisel inimesel piirangud vähe väljendunud või ei vasta puude raskusastme tuvastamise kriteeriumitele, kuid isiku igapäevane tegutsemine või ühiskonnaelus osalemine on terviseseisundi ning keskkondlike ja suhtumuslike takistuste koosmõju tulemusena piiratud

Puude raskusaste tuvastatakse töörealisele puudega inimesele kestusega kuni viis aastat, kuid mitte kauemaks kui vanaduspensionieani. Vrd laste ja vanaduspensioniealistega muutumatu või progresseeruva seisundi korral (kuni 16-aastani või eluaegne)

Otsus 15 tööpäeva jooksul ekspertiisiks piisavate andmete saamise päevast arvates.

HALDUSMENETLUS

Töövõime hindamise ja puude tuvastamise taotluste menetlemisel ja otsuste tegemisel kohaldatakse **haldusmenetluse seadust** ja vastavaid põhimõtteid sh:

- Halduse õigusakt ja toiming peab olema kohane, vajalik ning proportsionaalne seatud eesmärgi suhtes
- Haldusorgan on kohustatud välja selgitama menetletavas asjas olulise tähendusega asjaolud ja vajaduse korral koguma selleks tõendeid oma algatuse
- Kaalutusõigust tuleb teostada kooskõlas volituse piiride, kaalutusõiguse eesmärgi ning õiguse üldpõhimõtetega, arvestades olulisi asjaolusid ning kaaludes põhjendatud huve. Kaalutusõiguse alusel antud haldusakti põhjenduses tuleb märkida kaalutlused, millest haldusorgan on haldusakti andmisel lähtunud
- Kirjalik haldusakt ja soodustava haldusakti andmisest keeldumine peab olema kirjalikult põhjendatud. Haldusakti põhjenduses tuleb märkida haldusakti andmise faktiline ja õiguslik alus

HALDUSMENETLUS

Töövõime hindamise ja puude raskusastme tuvastamise otsuse põhjendamiseks piisab sellest, kui otsuses selgitatakse taotluse esitanud isikule otsuses seda, kuidas kehtestatud meetodikat rakendades tema puhul tulemuseni jõuti. Selgitamine ei tähenda seaduse ja määruste normide kopeerimist haldusaktis, vaid isikule arusaadavaks tegemist. Haldusakti põhjendamine on oluline, tagamaks, et haldusakti adressaat mõistaks, miks otsus nii tehti.

Kuigi ei saa eeldada, et varasem puude raskusastme määramine tähendab, et hinnang peab jääma varasemaga võrreldes muutumatuks, siis lasub haldusorganil sellises situatsioonis kõrgendatud selgitamis- ja põhjendamiskohustus ning otsuses tuleb välja tuua, miks on hinnang võrreldes varasema olukorraga muutunud

Varasemast töövõime vähenemist tuvastavast otsusest erineva otsuse tegemine nõuab veendumust, et asjaolud on muutunud, ms tähendab vajadusel täiendava uurimiskohustuse täitmist, otsuse tegemisel tuleb arvestada ka sellega kui varasemalt on sama meetodika alusel piirangud tuvastatud ning inimese hinnangul ei ole tema tervislik seisund paranenud

Haldusorgani uurimiskohustus on vaidluse korral suurem juhul, kui eksperdiarvamuse andja hinnangul ei vasta meditsiiniliste andmete alusel taotleja terviseseisund taotleja hinnatud piirangu raskusastmele ja eksperdiarvamuse andja leiab, et piirangu raskusaste on väiksem. Sellisel juhul on eksperdiarvamuse andjal ka täiendav põhjendamiskohustus

VAIDEMENETLUS

Isik, kes leiab, et haldusaktiga või haldusmenetluse käigus on rikutud tema õigusi või piiratud tema vabadusi, võib esitada vaide.

Vaidemenetluse korras võib nõuda:

- 1) haldusakti kehtetuks tunnistamist
- 2) haldusakti osa kehtetuks tunnistamist, kui seadus ei piira haldusakti osalist vaidlustamist
- 3) ettekirjutuse tegemist haldusakti andmiseks, asja uueks otsustamiseks või toimingute sooritamiseks.

VAIDEMENETLUS

Vaides märgitakse (HMS § 76):

haldusorgani nimetus, kellele vaie on esitatud

vaide esitaja nimi või nimetus, postiaadress ja sidevahendite numbrid

vaidlustatava haldusakti või toimingu sisu

põhjused, miks vaide esitaja leiab, et haldusakt või toiming rikub tema õigusi

vaide esitaja selgelt väljendatud nõue

vaide esitaja kinnitus selle kohta, et vaieldavas asjas ei ole jõustunud kohtuotsust ega toimu kohtumenetlust

vaidele lisatud dokumentide loetelu

Vaidele kirjutab alla selle esitaja või tema esindaja.

Vaie haldusaktile või toimingule tuleb esitada 30 päeva jooksul

VAIDEMENETLUS

Vaide esitamise tähtaja võib ennistada Kui menetlustähtaeg on mööda lastud **mõjuval põhjusel**. Menetlustähtaja ennistamise põhjendatud taotlus tuleb esitada kahe nädala jooksul pärast menetlustoimingu sooritamist takistava asjaolu äralangemist

Vaie lahendatakse üldiselt 10 päeva jooksul, vaide läbivaatamise tähtaega võib pikendada kuni 30 päeva võrra

Vaiet sisuliselt lahendades on haldusorganil õigus vaideotsusega:

- 1) rahuldada vaie ja tunnistada haldusakt kas täielikult või osaliselt kehtetuks;
- 2) teha ettekirjutus haldusakti andmiseks, toimingu sooritamiseks või asja uueks otsustamiseks;
- 3) jätta vaie rahuldamata

VAIDEMENETLUS

Vaide rahuldamata jätmisel peab vaideotsus olema põhjendatud ja sisaldama selgitust halduskohtule kaebuse esitamise kohta. Haldusaktis peab olema viide haldusakti vaidlustamise võimaluste, koha, tähtaja ja korra kohta.

Isikul, kelle vaie jäi rahuldamata või kelle õigusi vaidemenetluses rikuti, on õigus pöörduda halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud tingimustel ja korras kaebusega halduskohtusse

Igäühel on õigus pöörduda oma õiguste ja vabaduste rikkumise korral kohtusse

KAEBEMENETLUS

Halduskohtumenetluse ülesanne on eelkõige isikute õiguste kaitse õigusvastase tegevuse eest täidesaatva võimu teostamisel (HKMS § 2 lg 1).

Haldusasja peab lahendama sõltumatu ja erapooletu kohus õigesti, ausalt, mõistliku aja jooksul ja võimalikult väikeste kuludega (HKMS § 2 lg 2).

Kaebetähtaeg- üldreeglina 30 päeva

Tähtaja ennistamise võimalus- mõjuval põhjusel

Kohtualluvus- reeglina asutuse asukoha järgi

KAEBEMENETLUS

Kohus tagab:

-omal algatusel asja lahendamiseks oluliste asjaolude väljaselgitamise, kogudes vajaduse korral tõendeid ise või tehes nende esitamise kohustuseks menetlusosalistele. Kohus tõlgendab menetlusosaliste avaldusi ja lähtub nende lahendamisel esitaja tegelikust tahtest

-igas menetlusstaadiumis oma selgitustega, et menetlusosalise huvide kaitseks vajalik avaldus ega tõend ei jääks esitamata õigusliku kogenematuse tõttu ning avalduse läbivaatamist takistavad vormivead kõrvaldatakse

-kõigis asja lahendamiseks olulistes küsimustes menetlusosalistele tõhusa ja võrdse võimaluse esitada ja põhjendada oma seisukohti ning vaielda vastu teiste menetlusosaliste seisukohtadele või toetada neid

KAEBEMENETLUS

Kaebuse aluseks on põhiliste asjaolude kogum, millega seoses nõue esitatakse

Kohus saab kaebuse rahuldamisel haldusakti tühistada ning kohustada haldusorganit tegema uue otsuse

Õiguslaste teadmiste puudumine ei ole kohtusse pöördumisel takistuseks

Menetluslikud asjaolud:

RÕA, RL, esindamine, kirjalik vs istungi menetlus (asja lahendamiseks olulised asjaolud on võimalik välja selgitada kohtuistungit korraldamata ning menetlusosalised on nõustunud asja arutamisega kirjalikus menetluses), menetluse kinniseks kuulutamine (TsMS § 38 lg 1 p 3 kohaselt menetlusosalise eraelu kaitseks) jms

TÄHELEPANEKUD JA SOOVITUSED

Pere-või eriarsti külastades anda arstile kindlasti teada taotluse esitamisest. Sellega ennetame ebapiisavate või puuduvate andmete probleemi tervise infosüsteemis

Taotlust esitades tuleb endale selgeks teha, millisel viisil on taotluse esitamine kõige mugavam ja säästvam. Taotluse koostamisel abi saamiseks saab pöörduda TK/SKA poole

Taotlust ise koostades tuleks võimalusel paluda appi hea sõber, tuttav või perekonnaliige, kes tuletab vajadusel tegelikke igapäevaseid elulisi piiranguid meelde eesmärgiga saada kirja kogu vajalik teave

Taotlust koostades tuleb varuda piisavalt aega. Taotlust täites võib täiendavate küsimuste tekkimisel pöörduda vastavalt TK/SKA poole

Taotlust täites ei maksa karta iga valdkonna all oleva nn avatud välja täitmist

Otsuse aluseks olevaid asjaolusid aitab mõista eksperthinnang

TÄHELEPANEKUD JA SOOVITUSED

Kui on tunne, et saadud otsus ei ole õiglane, siis tuleb uurida, kas ja kuidas ning millistel tingimustel on võimalik otsust vaidlustada ning kes saab vaidlustamisel abiks olla

Vaide koostamise tähtaeg hakkab kulgema alates dokumendi saamise mitte otsuse tegemise kuupäevast

Vaide koostamisel ei ole seadustele ja paragrahvidele viitamine vajalik. Peamine on tuua välja faktilised asjaolud sh asjaolu, millega ja miks ei nõustu; selgitada oma seisukohta võimalikult objektiivselt; anda teada, millist otsust soovitakse saada; esitada võimalusel/vajadusel täiendavaid tõendeid

Ka kohtusse pöördumist ei tasu välistada. Kohtusse pöördumise perspektiivi ja vajaduse osas tuleks võimalusel eelnevalt pidada nõu spetsialistiga

KROONILISED HAIGUSED

Oluline on *haiguse kulg*

Piirangute püsivus ja avaldumine

Piirangute kompenseeritus ravi, abivahendite ja teenustega (kas ja kui palju ravi toimib, kas raviarst on pidanud vajalikuks taastusravi/rehabilitatsioonivm teenust ning kui jah, siis teenuse toime)

Kaasuvad psüühikahäired ja nendega arvestamine

Vähenenud töövõime erijuhtumina

Tänaan kuulamast!

